

Pomen in cilji Slovensko-italijanske antifašistične zveze

Ta si je zadala za cilj poleg manifestacije enotnosti slovensko-italijanskega bratstva predvsem nalogo pomesti z ostanki fašizma, ki so si nadelo demokratično krinko, ter da s tem v zvezi brani demokratične pridobitve — demokratično ljudsko oblast, izraženo v narodno osvobodilnih odborih in skupščinah, da utrjuje to oblast v duhu bratstva in enotnosti in s tem doseči blagostanje tako slovenskih kakor italijanskih množic

Osvobodilna fronta je povedla v narodno-osvobodilno borbo v celoti tudi primorsko ljudstvo in ga pripeljala do največje zmage — do izгона nemških okupatorjev in njihovih pomagačev iz naše domovine.

Osvobodilna fronta na Primorskem nima samo zasluga za to zmago, temveč je njena zasluga tudi to, da se je primorsko ljudstvo že davno pred izgonom nemških okupatorjev in njihovih pomagačev znašlo z italijanskim ljudstvom v skupni fronti proti fašizmu. Ker je bila torej ta enotna fronta Slovencev in Italijanov ob zlomu Nemčije tudi že utrjena, ni uspela reakcija zamamiti Slovencev, niti Italijanov, kajti domači kakor tudi tuji reakciji ni šlo v račun dejstvo, da so Slovenci in Italijani mogli ustvariti v boju tako trdno bratstvo, v katerem so se vsa vprašanja tako nacionalnega kakor socialnega značaja utrjevala po principu enakopravnosti. Ker je reakcija takoj ob zlomu Nemčije še povečala svoje šovinistično podpiranje tako na eni kot na drugi strani, so Slovenci in Italijani na to odgovorili z osnovanjem enotne slovensko-italijanske protifašistične zveze. Ta si je zadala za cilj poleg manifestacije enotnosti slovensko-italijanskega bratstva predvsem na-

logo, da pomede z ostanki fašizma, ki so si nadelo demokratične krinke, ter da s tem v zvezi brani demokratične pridobitve — demokratično ljudsko oblast, izraženo v narodno-osvobodilnih odborih in skupščinah, da utrjuje to oblast v duhu bratstva in enotnosti in s tem doseči blagostanje tako slovenskih kakor italijanskih množic.

Danes, ko je minulo že več mesecev po upostavitvi demarkacijske črte, vodi slovensko in italijansko ljudstvo na ozemlju, ki je pod zavezniško vojaško upravo, še posebno ostro borbo za ohranitev demokratične oblasti, katero so zavezniške vojaške oblasti omejevale v njenem značaju. Razpust Narodne zaščite, ukinjenje narodnih sodišč in zapiranje protifašističnih borcev pomeni dejanski napad na ljudsko demokracijo in na demokratične pridobitve vsega naprednega sveta sploh. Zatorej ima slovensko-italijanska protifašistična zveza danes še poseben pomen. Poseben pomen zato, ker borba za ohranitev demokratičnih pridobitev in napori za utrditve ljudske oblasti niso samo vprašanje ljudstva in organizacij SIAZ-a na oni strani demarkacijske črte, temveč je to vprašanje Primorske v celoti in tudi vprašanje vseh

naprednih in demokratičnih Primorcev.

Primorsko zato, ker je primorsko in italijansko ljudstvo, pa naj se nahaja na tej ali oni strani demarkacijske črte, do skrajnosti zainteresirano za usodo celotne Primorske in Trsta, ker to ozemlje tvori gospodarsko in politično celoto. Zato pomeni vsak napad na Narodno-osvobodilne odbore, kot organe oblasti, napad na celotno obstoječo ljudsko oblast na vsem Slovenskem Primorju.

Prav zato demarkacijska črta ne loči delovanja italijanske protifašistične zveze. Slovensko-italijanska protifašistična zveza vodi in bo vodila vse slovensko in italijansko ljudstvo na Primorskem do enotnih borbenih nastopov pred vsem svetom za dokončno uresničitev zgoraj omenjenih ciljev.

Domača izdajalska reakcija, ob podpori tuje reakcije, se danes na Primorskem na vse načine trudi, da bi razbila na eni strani že samo enotnost primorskega ljudstva, na drugi strani pa hoče zaneti šovinizem med Slovinci in Italijani in ga celo razširiti do jugoslovanskih narodov. Slovensko in italijansko ljudstvo je na vse te poskuse že odgovorilo. Toda treba je odgovoriti

tem vsakodnevnim poskusom drugače. Prva naloga slovensko-italijanske protifašistične zveze je, da pokrene vse, kar ne bo pomenilo le obrambe proti temu reakcionarne mu rovarstvu, temveč nasprotno, napad na vse tisto, kar je protiljudskega. slovenskemu in italijanskemu ljudstvu na Primorskem škodljivega, in sicer:

1. Ker je edino Osvobodilna fronta vodila primorsko ljudstvo v narodno-osvobodilni borbi in ker sedaj edino slovensko-italijanska protifašistična zveza vodi primorsko in italijansko ljudstvo v borbi za ohranitev demokratičnih pravic, mora biti enotnost izražena v okviru slovensko-italijanske protifašistične zveze.

Zato imajo dostop v slovensko-italijansko protifašistično zvezo vsi, katerim leži na srcu usoda Primorske in primorskega ljudstva sploh.

Drugeče se pripravljeno, braniti demokratične pridobitve na Primorskem, ne da izraziti. Vsako drugo govorjenje, češ, da se da za interese primorskega ljudstva delati tudi izven okvira slovensko-italijanske protifašistične zveze, je laž, je samo demokratična krinka tistih, ki so do včeraj podpirali fašiste, in

katerim je žal, da je fašizem izgubil svojo moč.

Delovanje takih ljudi pomeni samo ožvljenje tistega, kar je do včeraj naše ljudstvo tlačilo — to je fašizma.

Popolna enotnost slovenskega in italijanskega ljudstva je torej najboljše orožje proti vsem reakcionarnim spodbudam.

2. Odbori slovensko-italijanske protifašistične zveze po vaseh morajo to enotnost zagotoviti ne samo s tem, da bodo v svoj okvir vključili samo formalno vse, ki v odbore sodijo, temveč nasprotno, voditi morajo računa o vsakem članu posebej. Vsak član pa mora na drugi strani voditi račun, da bo vse tisto, kar mu organizacija da, pri praktičnem delu porabil. Gre torej zato, da ne bo enotnost izražena samo na papirju, temveč da se na vsakem koraku zrealizira tudi pri delu.

3. Slovensko-italijanska protifašistična zveza mora odbore oblasti v mestih, vaseh itd. še bolj utrditi, in sicer utrditi s tem, da jim zagotovi pravo zvezo z ljudskimi množicami, utrditi s tem, da bodo pristaji SIAZ-a prvi pri premagovanju težav, in s tem, da bodo v to premagovanje težav potegnili za seboj vse ljudstvo.

Pravice in dolžnosti zbora volilcev in Narodno osvobodilnih odborov

Slovenske ljudske množice so stopile v osvobodilno borbo, da preženejo s svoje zemlje fašističnega okupatorja, kot najgnusnejšega zaviralca napredka in ljudske volje. Ze v začetku borbe pa so spoznale, da je okupator našel med nami pomagače, in sicer med tistimi narodnimi izkoreninjenici, ki so v bivši predaprilski Jugoslaviji na vse načine ovirali razvoj ljudskih množic in so začutili v trenutku splošne narodne vstaje nevarnost, da zgube narod z vajeti, da ne bodo več mogli živeti na račun delovnih množic, ker bi zmaga slednjih zamajala na terorju, zaporih in žandarjskih bajonetih slonečo oblast. — Kmalu so se ti prikriti škodljivci posem razgalili in se znašli v tesnem objemu z okupatorjem ter mu začeli hlapčevsko pomagati pri trebljenju poštenega delovnega življa. Ob tem spoznanju pa so prešle ljudske množice že v času osvobodilne borbe k gradnji ljudsko demokratične oblasti, ki naj dokončno izroči oblast v roke najširšim ljudskim množicam, da si le na tak način obvarujejo pridobitve težke borbe in končno veljavno potisnejo z oblasti one maloštevilne, toda zelo škodljive klike, ki so do jedra sovražno resnični ljudskim koristim, klike, ki so menile, da je država zato tu, da varuje vsestransko izrabljanje narodnih množic, klike, ki so se tudi zaradi tega povezale s kletimi sovražniki našega naroda, fašisti in nacisti in privlekle nad nas četniško morilno svojat.

Na slednjem koraku, s težkimi žrtvami osvobojene zemlje, ki so jo napajali s svojo krvjo naši borci, je sprejemalo ljudstvo oblast v svoje roke, je začelo graditi Narodno osvobodilne odbore. Pa tudi okupator in domači reakcionarji niso tega prezrli, zato so usmerili smer svojih udarcev prav na te odbore. V mnogih primerih so jih razbili. Nikdar, v še tako besnem osvajačevem nasilju pa se jim ni posrečilo ubiti v ljudskih množicah trdne volje in demokratične zavesti, da si v skupnem bratstvu zgradijo novo narodno in državno oblast, ki bo ustrezala ljudski volji. Niso mogli več uničiti NOO. Ti odbori, volje-

ni od ljudstva, so se razvijali z ljudsko pomočjo; ljudstvo jim je dalo tudi pravo vsebino, zato so bili vedno organizator narodno osvobodilnega boja, predvsem pa najskrbnejši izvrševalci vseh nalog, ki jih je osvobodilno gibanje nalagalo na ramena naših narodov. Narodno osvobodilni odbori so gojili ljudsko skupnost in pospeševali njene težnje in se tako v teku boja razvili v organe naše narodne oblasti in stopili na mesto starega, gnilega, protiljudskega, birokratskega aparata, ki se je razbil zaradi svoje trhlости ali pa udinjal v službo osvajačev. Narodno osvobodilni odbori so na tak način dokončno razbili star protiljudski aparat in zrušili hkrati vsiljeno fašistično oblast.

Na ta način smo dosegli brez dvoma ogromno, saj smo uresničili končno svoj cilj cele vrste, več ali manj uspešnih poizkusov iz preteklosti našega naroda, da bi prišle delovne množice do oblasti. Mnogo smo dosegli, vendar pa nas to ne sme uspavati, ker smo šele na pol pota, ker še nismo dosegli vsega. Ravno ta naša velika zmaga nam mora vlitati novih sil v delu. Ravno mi Primorci se moramo tega zavedati, saj prav nam, dasi smo z močeno samoodločbo v borbi dokazali, da je naše mesto le pod streho združene Slovenije, skušajo razni laži-demokrati, prepletkani fašisti in nacisti, napihnjeni rodoljubi, ki so še včeraj prodajali naše najboljše borce za judežve groše, kratiti naše pravice, smešiti naše napore, razbijati našo enotnost, vse samo zato, da bi nam izrgali iz rok našo ljudsko demokratično oblast in spet vrgli pošteno delovno ljudstvo na valove svojih sebičnih interesov.

Naloga NOO iz časa osvobodilnega boja, ki so bile predvsem vključevati ljudske množice v oblast in organizirati naše ljudstvo v boju z osvajačeli in domačimi izdajalci, se niso prav nič spremenile. Prav tako morajo predstavljati NOO danes po zmagi nad fašizmom in po odstranitvi protiljudskih škodljivcev iz politične arene v zakonito brundatstvo, ki ga bodo množice same zadržale, organizatorja našega ljudstva v borbi za ohranitev

in dograditev naše oblasti ter pobornika pri reševanju stvarnih nalog, to je požrtvovalnega delavca na polju obnove, pri dvigu gospodarstva, industrije, popraviljanja porušeni domov, mostov in železnic, kar nam je v dolgi borbi uničil okupator in nam s tem naprtil še težkoče za bodočnost.

Danes imajo oblast v rokah ljudske množice, to se pravi delavci, delavna inteligenca, kmetije, kar pa se obenem reče večina.

Tako je pripuščen k oblasti vsak pošten in sposoben državljan, kate-rega koli ročnega in umskega dela, ki opravlja poleg svojega poklicnega politično delo brezplačno, kot svojo državljansko dolžnost, ki mu jo je ljudstvo naložilo, ker je zanjo sposoben.

S tem so odpadli iz preteklosti dobro znani, za to posebej šolani in plačani ljudje, ki jim je šlo za mastne poslanske plače in ministrske plače. Dočim so bili njihovi programi le več ali manj ponesrečeno prikrievanje za te skrite močte, ki so stali za njimi ter v naši državi vedrili in oblačili, ne meneč se za to, da je moral naš kmet prodati 2 kg krompirja, da si je kupil škafličko vžigalice, ne meneč se za to, da je moral naš delavec do krvavih žuljev garati ves dan za 20 dinarjev, ne meneč se za to, da je moral uradnik lačen in strgan nositi v očeh delavca in kmeta odgovornost za birokratski sistem, ki je njega najbolj pritiskal.

Bistvo nove ljudske demokracije, kateri predstavlja temelj zbor volilcev, je v tem, da je v rokah ljudstva in da naši oblastni organi združujejo v sebi tako zakonodajno kot izvršno ter sodno oblast. To se pravi, da sami odloke izdajajo in da jih sami spravljajo v življenje, s čimer se onemogoča, da bi bilo nekaj napisanega v uredbah, drugo pa bi se delalo v praksi. Poleg tega pa je vsak odbornik dolžan, da pred svojimi volilci polaga redne obračune tako o svojem delu, kot o delu svojega odbora, v katerem dela, ter redno prihajati na zbor volilcev z izdelanim delovnim programom za bodočnost, ker je le na ta način možen pregled delavnosti

Najprej moramo odstraniti sledove vojnega razdejanja

Pridne Idričanke pri čiščenju rodnege mesta ne poznajo odmora

ali nedelavnosti odbora. Samo tako, da zagovarja odbor slednjo, v programu predvideno stvar, ki ni bila dovršena v določenem času, je možno tudi pregledati v koliko podpira zbor volilcev svoj NOO. Ni namreč dovolj, da izvolimo odbornike in potem čakamo, kaj bo izvršenega, ampak, da ta odbor podpremo s svojim delom, s tistim poštenim in odkritim polemom, kakor so zbori volilcev podpirali NOO v dobi osvobodilne borbe.

Na tem mestu je treba ponovno podčrtati, da bi pomenilo vsako brundarstvo v periodu med enim in drugim sestankom zbora volilcev, rušilno delo, ki je le v prid reakcionarnim rovarjem, ki čakajo kakor sestradan pes na najbolj ogledano kost na take prilike. Odbore, katerim ne iznesemo javno na zboru volilcev naših zahtev ali predlogov, ki bi se ne strinjali z odborovim delom, je treba v delu podpreti, ker le v takem primeru je zagotovljen uspeh del. samega.

Na tak način, s točnim pogledom v delo odborov, lahko zbor volilcev pravilno preceni delavnost in predanost odbora ali posameznih odbornikov in ima v vsakem primeru ugotovljenega neupoštevanja ljudske volje ali ravnanja proti interesom delovnega ljudstva od strani odbornikov, pravico izglasovati, z nadpolovično večino glasov, na prvem zboru volilcev slednjim nezaupnico, torej

jih vreči iz odbora. Če pa smatra ta ukrep za nujno potreben pa lahko skliffe za to tudi izreden sestanek zbora volilcev.

V tem je izraženo točno nadzorstvo ljudstva na delovanjem oblasti, ki jo nadzorujejo tudi višji odbor. tako da je v tem dvojnem nadzorstvu res jamstvo, da se izdajajo ukrepi in odloki ter slednji tudi izvršujejo le na načelih dosledne ljudske demokracije. Poleg tega pa ima sleherni volilec pravico pritožbe proti sklepom in ukrepom NOO in proti postopkom njihovih organov, kadar koli je oškodovan v svojih pravicah ali interesih, ali kadar koli je kršeno temeljno načelo pravičnosti. V pomoč ljudstvu je pri tem postavljen poseben organ, javni tožilec, ki skrbi za pravilno, zakonito in nepristransko izvajanje javne uprave, za zakonito in pravilno izvrševanje zakonov, za zakonito in pravilno izpolnjevanje dolžnosti s strani vseh in proti vsakomur.

Iz vsega tega jasno razvidimo, da smo si s tem, ko smo si priborili pravico ljudske demokracije, odprli pot v srečnejši jutrišnji dan. Zavedati pa se moramo, da smo šele na začetku prave demokratične poti in da nas bodo skušali na tem svobodnem potu ljudskih množic v samostojno bodočnost ovirati vsi tisti, katerim (Nadaljevanje na 2. strani.)

Od tedna do tedna

Potsdamska konferenca se je zaključila in podala v sklepni izjavi jasne poglede v bodoče sodelovanje med velikimi zaveznicami. Da bodo vsi praktični zaključki konference še bolj ojačili vezi med tremi zaveznicami, je docela jasno. Isto tako je jasno, da bo pritegnitev še dveh veselil — Kitajske in Francije — tudi ugodno vplivala.

Praden pa se podrobneje seznanimo z izjavo, ki je sledila konferenci, naj omenimo še nekaj o pomenu sestanka samega. Poleg dejstva, da je imela konferenca namen ojačiti vezi med velikimi zaveznicami, se pojavi še vprašanje, kaj je konferenca dosegla glede na to, da se je vprav v zadnjem času vsa temna reakcija trudila povečati razbijanje enotnosti zmagovalnih zaveznic, in da je do zadnjega časa skušala postaviti in zagovarjati to svoje delo s staljša celih narodov, kot smo to videli na Angleškem. (Seveda je z zmago laburistov angleško ljudstvo naredilo temu konec.) Nič ne bo napak, ako na tem mestu ponovimo izjavo moskovskega lista »Izvestija«, ki pravi: Temne sile reakcije, fašizma, vojne, so sprejele zaslužen nauk.

Ako preidemo sedaj na sklepe same, lahko opazimo, da gre tu za načrt, ki naj zagotovi trajen mir in to predvsem v zvezi z vprašanjem o Nemčiji. S tem, da je bil dosežen spoznanje glede postopanja zaveznic v premagani Nemčiji in to tako na političnem kot na gospodarskem polju, so se do kraja razčistile vse nejasnosti okoli dokončnega uničenja nemškega militarizma in imperializma. Še jasnejšo podlago za to pa daje sklep, da se mora pričeti s sojenjem vseh vojnih zločincev in čiščenjem članov nacistične stranke iz javnega življenja. Gospodarsko življenje v Nemčiji naj se po sklepih konference uredi tako, da bo omogočeno plačevanje reparacij in da bo potrebam prebivalstva zadoščeno. S tako gospodarsko ureditvijo bo tudi odpravljen vpliv nemških kartelov, trustov in fašističnih sindikatov, ki so bili doslej finančni nacistične diktature in imperializma.

Nadalje je konferenca prenesla sklepe glede Poljske, glede nekaterih teritorialnih vprašanj in Francove Španije. Poljski je zajamčena zaščita državnih in vladnih interesov. Teritorialna vprašanja pa se dotikajo raznih okupacijskih oz. vzhodne Prusije in zapadne Poljske ter sovjetskih meja. Važen pa je zopet sklep glede Francove Španije, da velike tri sile ne bodo podpirale prošnje Francove Španije za vstop v organizacijo Združenih narodov, kar pomeni, da bo taka Španija v mednarodnem svetu govorila malo, oziroma prav nič.

Slednjič je konferenca določila, da se izdelajo načrti za mirovne pogodbe z Italijo, Romunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko. To delo pa naj bi organizacijsko izpeljala ustanova kot jo predstavlja svet zunanjih ministrov petih veselil: Sovjetske zveze, Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Francije in Kitajske.

Brez dvoma bodo sklepi Potsdamske konference znova usmerili skupno pot združenih narodov tudi v dobi mirne obnove.

Sporedno s tem velikim dogodkom pa se še nadalje vršijo fašistični pohodi grških monarhistov, ki skušajo ne glede na vse to kaliti mir na Balkanu s tem, da s svojim šovinizmom in terorjem izzivajo demokratič-

(Nadaljevanje s 1. strani)

smo služili v preteklosti kot vprezna živina, v njihovih protiljudskih umazanih strankarskih vozovih.

Zato se še tesneje oklenimo NOO in posvetimo vse svoje sile za njihovo ohranitev in dograditev. Še s povečanim delom pri obnovi, s povsem nekaljeno enotnostjo ob političnih vprašanjih, z brezobzirnostjo pri razkrinkovanju naših narodnih škodljivcev, bomo ustvarili neporušen zid, ob katerem se bodo razbili vsi poizkusi laži-demokratov in prepleksanih fašistov, da bi nam iztrgali oblast iz rok.

Tako bomo tudi ponovno dokazali, kako tesno je povezana OF s slovenskim narodom in kako globoko se zavedamo Slovenci, da smo le pod njenim okriljem dosegli vse dosedanje uspehe in ponovno dali duška našim željam, da smo v okviru OF lahko obdržimo pravo ljudsko demokracijo, za katero smo se borili, si jo priborili in jo bomo z udarniškim delom in popolno enotnostjo utrdili.

Aktivisti k produkciji, med delovne množice

Aktivisti OF so s svojimi visokimi osebnimi kvalitetai igrali v narodno osvobodilni borbi eno najvažnejših vlog. Zrasli so iz množice, pozabili na svoj osebni interes, in vse svoje sposobnosti stavili ljudstvu na razpolago. Vse njihovo delo in prizadevanje, njih borbe in trpljenje, njih žrtve so imele samo en cilj, kako v čim večji meri pomagati ljudstvu, mu dati priliko, da se otrese predsodkov stare reakcionarne miselnosti, mu dati možnost boriti se proti zavojalcem, boriti se za svoj obstanek.

In kdo so bili ti aktivisti?

To so bili tisti, ki so ves dan trdo delali na polju, zvečer pa se sestajali na sestankih, čitali Slovenskega Poročevalca, zbirali hrano za naše borce v hribih. To so bili delavci po tovarnah, ki so širili idejo OF med ostale tovariše, ki so drug za drugim odhajali v gozdove, to so bili dijaki, ki so organizirali razne proteste med poukom italijansčine, ki so v večernih urah zasipali slovenska mesta s slovenskimi zastavicami in bojnimi gesli, ki so poskrbeli, da so bile, kljub ostrem fašističnem nadzorstvu vse hiše en sam kričeč lepak, ki je izražal: »Smrt fašizmu — svobodo narodu«, in ki je sejal strah med pobesnele okupatorje. To so bili dalje tisti zavedni slovenski izobraženci, ki so razumeli potrebo časa in so vse svoje znanje uporabili zato, da so skupno z delavci, kmeti in ostalimi aktivisti dvignili slovenski narod k upor, ga povezali v Osvobodilno Fronto, da je ta narod po 4 letih borb in trpljenja končno rešen svojih smrtnih sovražnikov. Zasluga teh nesebičnih aktivistov je, da je slovenski narod hodil pravo pot, da si je osvojil NOV, ki mu je priborila končno osvoboditev.

In danes, ko stoji slovenski narod in njegova OF pred novimi nalogami, si je Osvobodilna Fronta na I. kongresu postavila v nov program Obnovo porušene domovine. Zopet so aktivisti tisti, ki so poklicani, da kot 1941. leta s svojim vzgledom in požrtvovalnim delom pokažejo ljudskim množicam pot, po kateri bomo dospeli do zboljšanja gospodarskega položaja in ureditve naše nove države sploh.

Treba si je zagotoviti pridobitve 4letne krvave borbe — našo ljudsko oblast. Paziti moramo, da bo ta nova oblast res ljudska, da bo delala v korist ljudstva, da se ne bo izrodila v kake protiljudske

upravne organe. In ker imamo pred očmi koristi splošnosti, moramo gledati tudi na to, da ne bo ta oblast ljudstvu gospodarsko breme, z različno starega oblastvenega aparata, kjer je bila vsaka malenkostna funkcija plačana in je že imela pokojnino. Načelo naše ljudske oblasti pa je: vsakdo naj se preživlja od svojega poklica, politično delo pa naj vrši kot svojo državljansko dolžnost.

Današnja oblast ima pred seboj ogromne naloge. Okupator nam je izropal naš domovino, požgal naše domove. Uničene so prometne žile, poškodovani naši rudniki in tovarne, naša polja in vinogradi čakajo močnih rok. Treba je organizirati vse sile naroda, da s skupnimi naporimi čimprej vzpostavimo promet v naši svobodni domovini, zvišamo produkcijo, da poživimo gospodarstvo, da se z udarniškim tempom lotimo obnove naših domov.

Od čim višje produkcije in dviga našega gospodarstva sploh, zavisí kupna moč in vrednost našega denarja, torej na kratko rečeno, od čim višje proizvodnje našega celotnega gospodarstva je odvisno blagostanje vsega ljudstva.

To pa ni nič manjše važnosti kot je bilo važno, da smo 1941. leta zgrabil za orožje in se osvobodili. Ravno tako moramo danes zgrabit za delo in si zgraditi svojo domovino.

Zato velja danes klic domovine: Aktivisti ven, na torišče dela, ven, med ljudske množice!

Zavedati se moramo, da s samimi uradniki ne bomo obnovili porušeni domov, cest, železnic, zato velja geslo: čim manj uradnikov, pa več zidarjev in obrtnikov, delavcev, ki bodo gradili, obenem pa se bodo sami upravljali.

In kje je sedaj mesto aktivista Osvobodilne Fronte?

V tovarni pri stroju, kjer z udarniškim delom neposredno pomaga pri obnovi, obenem pa z dobrim vzgledom in vzpodbudno besedo priklepa še ostale tovariše, da kot udarniki gradijo sebi in drugim boljše bodočnost. Mesto aktivista je v rudniku, kjer v potu svojega obraza skupno z drugimi črpa bogastvo zemlje, obenem pa kot dober tovariš daje pravo smer in vsebino vsem prizadevanjem rударjev, mesto aktivista je na polju med kmečkim ljudstvom, da tam ustvari pravo udarniško delavnost in s svojim vedrim duhom in poli-

tično zgrajenostjo pomaga ljudstvu premagovati še tiste ostale predsodke, ki jih je v njem pustila stara protiljudska miselnost. Mesto aktivista OF je torej na vseh popriščih dela in proizvodnje, kjer koraka prvi, kot je korakal v času borbe na čelu ljudskih množic in jih končno pripeljal do tega, kar imamo. Vsak aktivist, ki je šel skozi trpljenje slovenskega naroda, vsak aktivist, ki je doživel veličastne trenutke naše osvoboditve in tisto globoko hvaležnost preprostega naroda, tak aktivist mislim, da popolnoma razume današnje naloge in se bo z vso dobro voljo in požrtvovalnostjo vrgel na to neposredno delo pri obnovi in dvigu našega gospodarstva.

Mesto aktivista je tam, kjer se kaže največja potreba in kjer bo lahko največ koristil. Mesto aktivista je pri obnovi, pri ustvarjanju. Naša zemlja je bogata, treba je le delavnih rok, ki bodo to bogastvo dvignile in izrabile narodu v korist.

Kdor pa bi se vsled napačnega razumevanja potreb časa oddaljil od programa in dela OF, je v nevarnosti, da bo nehote zajadral v

kalne vode, koder ribarji nasprotniki slovenskega ljudstva.

Pogosto pa je pojavljajo primeri, da poedinii tovariši ne želijo več nazaj k svojem poklicu, temveč bi bil vsak rad uradnik, vsak bi se hotel ukvarjati s pisanjem, čeprav bi stvar pri tem trpela, vsled neizurjenosti pri pisarniškem poslu. Poleg tega pa je morda odlična strokovna moč v tovarni ali obrti, kjer bi lahko s svojim znanjem mnogo koristil. Na ta način bi se delala dvojna škoda, t. j. pri proizvodnji in pri upravi.

Zato je dolžnost vsakega, da se z vso odločnostjo posveti delu, ki ga najbolj obvlada, ker bo tam največ koristil sebi in celoti. Otresti se je treba tistega napačnega odnosa do dela sploh, ki je prevladoval v času stare Jugoslavije, kjer delo in delavec nista uživala nobenega ugleda in bila tudi temu primerno plačana. Danes bo višina plače odgovarjala teži in kvalifikaciji dela.

Dolžnost vseh aktivistov je, da z vso ljubeznijo poprimejo za delo pri obnovi, da si bomo čimpreje ustvarili boljše življenjske pogoje in utrdili našo novo ljudsko demokratično oblast.

O premagovanju težav

Slovenski narod je leta 1941. za vedno zaprl za seboj vrata mračne hlapčevske preteklosti. Osvobodilna fronta, v kateri je bil strujen v celoti, ga je povedla preko tisočeri težav, preko herojskih žrtv, preko nadčloveških naporov, na pot enotnosti in skupne borbe za svobodno demokracijo in samostojnost. Vse to, kar smo si zastavili za cilj, bomo z združenimi naporii vsega naroda tudi dosegli. Toda naša borba s tem še ni končana. Prvi kongres OF je postavil pred slovenski narod nov program, katerega osrednje točke so združitve vseh Slovencev v DF Jugoslaviji, očuvanje in utrjevanje vseh demokratičnih pridobitev narodno osvobodilne borbe in nova borba na polju naše obnove, vse to pa v smislu enotnosti, bratstva in sodelovanja. Doseči vse to, pomeni šele našo popolno zmago. In zopet bodo potrebni naši združeni naporii, partizanska iznajdljivost, samožrtvovanje, tovariška skupnost do dela.

Nov program OF je važen za bodočnost vsega slovenskega naroda, še posebej pa je važen za Primorsko. Zato se bomo morali ravno mi s podvojeno silo vreti na delo. Pri tem delu bomo naleteli na mnogo težav, ki nam ne smejo biti ovira na poti k našemu cilju. Kako bomo dosegli to?

V teku naše dosedanje borbe smo spoznali, da je bila množična podlaga, na kateri smo delali, temelj našim uspehom, zato se bomo oprli na ljudske množice tudi v bodoče in to bo jamstvo za našo dokončno zmago. Naša največja moč je v ljudstvu samem, v njegovi iznajdljivosti, v njegovi delavnosti in požrtvovalnosti, v njegovi enotnosti. Ako bomo politični aktivisti podprli vse te dobre lastnosti našega naroda, se nam ni treba bati težkoč. Premagali jih bomo skupno, kot smo združeni premagali sovražnika in osvobodili našo domovino. Da ljudstvo vse to ne bo težko, da ne bo v vsaki malenkosti videlo nepremagljivih ovir, to zavisí od nas, političnih aktivistov. Politizirajmo naše množice, podučimo jih o vseh dogodkih v svetu in doma, a pri politizaciji množic se ne držimo več starega načina občevanja z ljudmi. Zapustiti je treba pisarne, papir in

pisalne stroje, s čemer smo v času težke ilegale morali voditi delo. Pisane smernice ne morejo nadomestiti živega stika z množicami. Fašistični birokratizem je bil 25 let najhujši sovražnik primorskega ljudstva. Vsak aktivist bo najlažje premagoval vse težave, če bo na licu mesta, kjer one nastajajo. Tam jih bo spoznal in pri njih reševanju bo naletel na močno podporo same množice. Istočasno pa bo množici nudil pravičen političen pogled na vse strani. Na vseh konferencah in zborovanjih slišimo besede: politizirajmo ljudske množice. Malo kje pa je to dejansko izvršeno in še redkoje izvršeno na pravičen način. Politizacija množice bo učinkovita le tedaj, če jo bomo izvajali tam, kjer ima ljudstvo svoje delovno torišče. Obnova industrije, gospodarstva itd., je danes naš osnovni problem. Ne odtrgujemo mi ljudstva od dela na tem problemu zato, da jim napravimo politični sestanek. Nasprotno, stopimo tudi mi tja, kjer je zbrano delovno ljudstvo, tudi aktivist naj zamenja pero za srp, kladivo, koso ali motiko in tam naj se pri delu vrši politizacija množice. S tem ne bo odtrgano ljudstvo od dela in tudi ne bo mislilo na to, da mu na njivi propada žito, ker ga nihče ne žanje, med tem ko on sedi in posluša našega aktivista. Povezanost, ki je potrebna med množico in aktivistom, se bo poglobila, postala iskřejša in bolj trdna. Zaupanje množic v naše delavno vodstvo se bo povečalo, aktivisti ne bodo več izpadali kot nekaj privilegirani sloj, temveč bodo dejansko predstavljali najboljše del našega delavnega ljudstva, s tem pa bodo obenem utrjevali enotnost slovenskega naroda, ker bomo lahko sproti razkrinkovali reakcijo, ki hoče našo enotnost razbiti in s tem uničiti srečno bodočnost našega naroda. S takim načinom politizacije množic bo v največji meri izkoriščena množnost v najkrajšem času dovršiti program OF, postavljen na I. kongresu.

Za našega aktivista in za naš narod, ki je šel skozi najtežje do svoje svobode, ne sme biti zaprek in nepremagljivih težav na poti k dokončni samostojnosti in celotni zmagi.

Lažna propaganda in resnica o postopanju naših oblasti s priporniki

Dne 2. junila t. l. so naše oblasti v Gorici napravile na osnovi prijave preiskavo v tamošnjem jezuitskem samostanu. Ker so našli pri preiskavi večje količine orožja in municije, so zaprle vse prebivalce samostana. Pred anglo-ameriško zasedbo Gorice so odvedle zapornike s seboj in nadaljevale preiskavo. Zato so zagnali razni nasprotniki osvobodilnega gibanja, taki, ki še sanjajo o fašističnem izkoriščanju delovnega ljudstva, vesti o strahotnem postopanju s prejetimi osumljenji. Vedeli so celo, da so bili priporniki po strahotnem mučenju pobiti in da so pokopani v Brdih.

Ko je naša oblast tekem preiskave

dognala, da orožje ni bilo zlonamer-no spravljeno v samostanu in da niso imeli stanovalci sovražnih namer proti osvobodilnemu gibanju, je sodišče odredilo, da se osumljeni izpuste.

Ob priliki izpusta so priporniki v polni meri se zavedajoč upravičenosti postopka, dali izjavo, ki je na mah razblinila vso lažno propagando. Izrazili so zažudenje nad konkretnim postopanjem naših oblasti. Izjavili so, da smatrajo za nujno potrebo takoj spremeniti odnos cerkve do nove oblasti v spoznanju, da so bili popolnoma napačno poučeni o našem osvobodilnem gibanju in življenju v novi demokratični Jugoslaviji.

Enotno združeno delavstvo na novi poti

Delavstvo Primorske se zaveda, da bi zagrešili podlo izdajstvo nad našimi ogromnimi žrtvami iz osvobodilne borbe, če ne bi takoj prešli na konstruktivno udarniško delo

Delavstvo je povsod najbolj dosledno vodilo borbo proti vsem zatiralcem in izkoriščevalcem delovnega ljudstva. Da pa je lahko to borbo uspešno vodilo, je moralo biti enotno in organizirano. Kjer ni imelo delavstvo svojih delavskih organizacij, ni moglo voditi uspešne borbe, ker ni znalo nastopati enotno. Zato so se delavci že v drugem četrtletju preteklega stoletja začeli združevati. V prvih letih še tajno, ker se javno niso smeli, pozneje pa so začeli ustanavljati javne delavske sindikate. V Sloveniji so bili ustanovljeni prvi sindikati leta 1905.

Večje sindikalno gibanje v Evropi pa se je začelo šele po prvi svetovni vojni. Zlasti v Sovjetski zvezi so delavski sindikati zavzeli velikanski razmah. Organizirali so pravilno in uspešno delo, delavsko socialno zavarovanje in dali kulturnim težnjam delavskega razreda najširši razmah. Z udarniškim delom pa so dosegli, da so se plače delavcem v prvi petletki, ki pa je bila dovršena že v štirih letih, skoraj podvojile, in da so socialni, kulturni, počitniški in drugi skladi ogromno narasli, čeprav so bili izdatki države za take potrebe čedalje večji.

Tudi po drugih evropskih državah je delavstvo prišlo potom delavsko-sindikalnih gibanj do lepih uspehov. Tako se si na primer v stari Jugoslaviji priborili socialno zakonodajo. Slabost starih jugoslovanskih sindikatov pa je bila v tem, da niso bili enotni, temveč razcepjeni v dve struji; ena je bila borbeno in napredna, druga pa je bila pod vplivom reakcije. Zato gibanje jugoslovanskega delavstva ni moglo roditi takih sadov, kot bi jih v primeru, če bi bili enotni.

Delavstvo je tudi v tej vojni proti najhujšemu sovražniku svobodoljubnega človeštva — fašizmu — doprineslo svoj veliki krvni delež. Pokazalo pa je tudi pot skupne borbe za skupne koristi vsega delovnega ljudstva. Mnogo je pripomoglo pri vzpostavitvi in utrjevanju zavezniškega bloka demokratičnih sil. Vse to pa je delavstvo zmoglo samo zato, ker je bilo organizirano in ker ga je vodila borbeno Komunistična partija.

Ze med vojno proti hitlerjevski Nemčiji so sindikalne organizacije Sovjetske zveze, Anglije in Francije začele predvidevati ustanovitev svetovne sindikalne zveze, kateri so polagale temelje že prej v stalnih medsebojnih stikih. Svetovna sindikalna konferenca v dneh 16.-18. febr. 1945, na kateri so bili zastopniki 60 milijonov organiziranih delavcev iz 40 držav, je sprejela celo vrsto sklepov in zahtev za pomoč pri zmagovitem dokončanju vojne in zgraditve boljše bodočnosti delovnega ljudstva po voj-

ni. Delegati na tej sindikalni konferenci so pozivali vse delavske organizacije v enotne sindikate delavcev in nameščencev.

Z osvoboditvijo evropskih dežel, je zavzelo delavsko sindikalno gibanje zopet velik razmah. Zlasti se to opaža v popolnoma osvobojenih državah, kjer delavski sindikati z vsemi močmi podpirajo narodno oblast. Oblast pa tudi najtesneje sodeluje z njimi in jim daje vso pomoč in oporo, da bo delavstvo s svojim udarniškim delom lahko čim več doprineslo pri delu za obnovo razrušene domovine in pri uničenju sovražnika na gospodarskem polju.

Tudi delavstvo Primorske in Trsta, kateremu se ob osvoboditvi tega ozemlja po Jugoslovanski armadi sreča kipel od navdušenja, se je takoj zavedlo, da bi zagrešili podlo izdajstvo nad našimi ogromnimi žrtvami iz osvobodilne borbe, če ne bi prešli takoj na konstruktivno udarniško delo. Zavedlo se je, da pomehi ostati samo pri nacionalni osvoboditvi, ostati samo na pol poti in izgubiti vse, s tolikimi žrtvami priborjene uspehe. Kakor je znalo delavstvo v času oborožene borbe proti okupatorju mobilizirati vse svoje sile in ob zlomu okupatorjevega odbora ubraniti tovarne in delavnice pred popolnim razrušenjem, tako je znalo in bo znalo mobilizirati vse svoje sile za izgradnjo in obnovo svoje domovine ter boljše bodočnosti.

Vse to pa si bo delavstvo priborilo in ohranilo le, če bo enotno in organizirano v enotnih sindikatih delavcev in nameščencev. Da je delavstvo Primorske, in to Slovenci in Italijani, enotno, je bilo že mnogokrat dokazano v skupnih nastopih, manifestacijah, stavkah itd. in v mnogih primerih udarniškega dela. In prav te enotnosti so se ustrašili nekateri reakcionarni elementi. Zato poskušajo organizirati neke sindikate »Gluhanje«, katere delavstvo že vnaprej oboja, poborniške govornike pa meče z govorniških mest. Delavstvo ve, da teh ljudi ni bilo v vrstah protifašističnih borcev, temveč da so bili orožje fašizma in vedno izven delavskega sindikalnega gibanja in da so se pojavili sedaj kot organizatorji teh sindikatov samo zato, da bi razbijali enotnost enotnih sindikatov delavcev in nameščencev. To delajo v Trstu, ker se čutijo zaščiteni pod zavezniško vojsko upravo.

Cisto drugačno pa je stanje tostran demokratske erte, med delavstvom v Ilirski Bistrici, med rudarji v Idriji itd., kjer narodna oblast najtesneje sodeluje z delavskimi sindikati, skrbi za politični in kulturni dvig ljudstva, za prehrano, za zmerne cene itd. Tu pa razbijajo enotnih sindikatov v nobenem primeru ne upajo na dan. De-

lavstvo potom svojih enotnih sindikatov, s sodelovanjem narodne oblasti odstranjuje iz odgovornih mest vse tiste, ki se niti v času borbe niso pokazali zavedni borci, niti se ne kažejo danes pri obnovi. Pri takem medsebojnem sodelovanju in pomoči oblasti in ljudstva ni čudno, da se delavci napravili v štirih dneh 70 m dolg most na Slapu ob Idriji na cesti Sv. Lucija—Idrija, katerega Nemci 20 mesecev niso upali niti pričeti graditi. Da so postavili nove betonske mostove: v 6210 delovnih urah most v Potočah na glavni cesti Gorica—Postojna; v 37.000 delovnih urah 30 metrov dolg most na Predmeji, v 4346 urah most pri Dobravljah na glavni cesti Ajdovščina—Gorica, v 12.430 delovnih urah 21 m dolg most v Vrtovinu na glavni cesti Ajdovščina—Gorica in v 7680 delovnih urah most pri St. Vidu na glavni cesti Vipava—Postojna in vse to v borih treh mesecih po osvoboditvi.

Je pa še vse polno sličnih primerov udarniškega dela.

Dolžnosti vseh političnih organizacij in narodne oblasti so torej najtesneje sodelovanje in medsebojna pomoč, nuditi vso politično, strokovno in moralno pomoč enotnim sindikatom.

Naloge enotnih sindikatov delavcev in nameščencev pa so: aktivno delovanje pri obnovi gospodarstva, podpiranje narodne oblasti pri graditvi in utrjevanju prave ljudske demokracije, skrb za zboljšanje gnotnih razmer in dvig kulturnega napredka.

Ce bodo enotni sindikati preskrbeli, da bo njihovo članstvo spoznalo, da je danes, ko je prišla oblast v roke ljudstva, ki se je zato borilo, treba imeti do te oblasti drugačen odnos, kot smo ga imeli takrat, ko so bili na oblasti protiljudski elementi, in da sedaj delamo sami za sebe, da bomo temveč imeli čim več bomo napravili in tem prej bo zavladovalo tudi pravo blagostanje, ki si ga bomo sami zgradili, tembolj bodo šli z udarniškim delom na delo naši delavci in tako potolkli sovražnika tudi na gospodarski fronti.

Delavstvo se je danes dokončno poslovilo od edinega orožja proti izkoriščevalcem — stavki, ker ni več izkoriščevalcev. Dobro pa se namreč zaveda, da so vse težave, ki mu še danes ovirajo življenje, plod okupatorjevega uničevalnega dela, ki še zato se je vključil v delo pri obnovi takrat, ko je spoznal svoj neizbežen zlom, uničeval in ropal, samo z namenom, da povzroči še večje težkoče zmagovitim demokratičnim silam pri obnovi. Tega pa se delavec zaveda, s tistim jasnim pogledom v bodočnost: preko današnjih težkoč v lepši in boljši jutrišnji dan.

je nenačrtno ropala, samo ropala. Tako imamo danes v rudniku samo stare naprave, ki nikakor ne odgovarjajo modernim tehničnim zahtevam.

Se pred moderniziranjem rudnika pa je nujno treba geološko raziskati žile rud, da se lahko preide k načrtnemu delu. Treba je pri tem dobiti možnost racionalnega prevoza rude do topolnice in postaviti moderno topolnico, zato so tudi poškodovano topolnico sedaj le zasilno popravili.

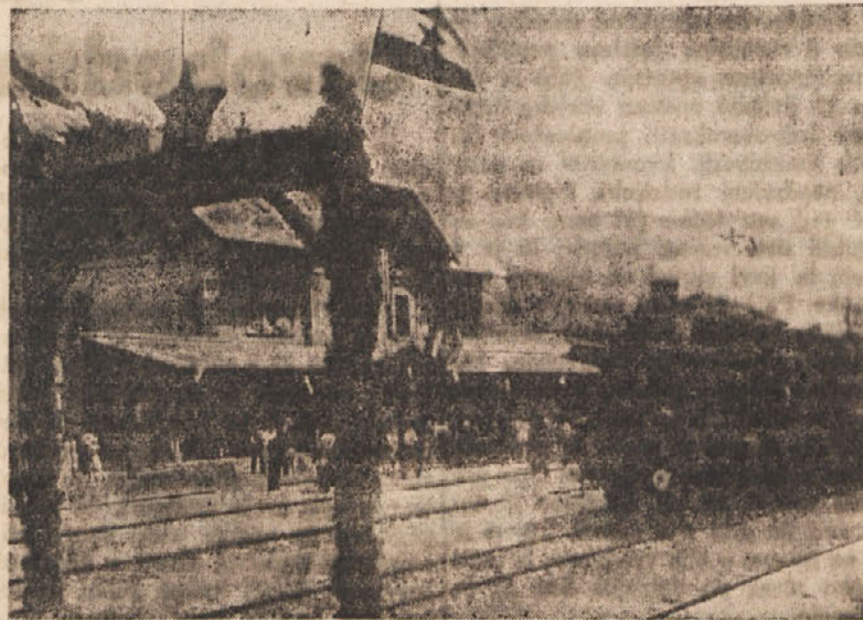
Iz vsega tega je jasno razvidno, da bo potrebnih poleg vloženih delovnih moči tudi ogromno denarnih investicij, če hočemo, da zacelimo rano, ki jo je na tem mestu zadal fašizem naši industriji, da dvignemo res rudnik na potrebno tehnično višino.

To pa ni osamljena težava. Zaradi porušenih hiš ovira delo stanovanjsko vprašanje. Do nedavnega je bilo pereče tudi vprašanje prehrane, ki pa je sedaj z uvedbo dodatkov za najtežje in težke delavce prebrodilo svojo glavno krizo.

Temu pa se pridruži še potreba po novi moderni kopalnici in delovnih oblekah, tako, da se bo lahko vsak topilničar preoblekel in okopal, ko gre domov z dela.

In kljub vsemu temu idrijski rudnik dela in producira, da prispeva po svojih močeh—k obnovi. K temu je v veliki meri pripomogla zavednost delavcev in strokovna organizacija zveze rudarjev, ki je bila ustanovljena kot prva na Primorskem in je delavce pravilno poučila o nalogah in pomenu dela pri obnovi. Zajela je v

Tako je pripeljal v Sv. Lucijo vlak

Minuli mesec je prvič pridrdral na svobodna primorska tla, med svobodne Primorce vlak z Jesenic. V tem kratkem času po osvoboditvi so delovne roke našega naroda dvignile

izpod ruševin prav tisto progo, ki je morala pasti, da je ovirala fašistom ropanje po Sloveniji. Danes pa nas bo ta proga vezala.

Junakom borbe naj slede junaki dela

Primorski človek je brez dvoma žrtvoval vse svoje moči v žilavem nenaknem spopadu s fašisti. Prekvalil se je v tej borbi v samoodpovedi, premagovanju težav, v tovarištvu, v požrtvovalnosti — v junaka borbe. Ta junak je bil neredko vzor ostalim slovenskim borcem, neredko je iz njegovih bunkerjev izšel proglas za vse Slovence, neredko je gorela njegova koča, ker je nudila ostalim bratom Slovcem zatočišče pred fašisti, neredko se je boril širov vse Slovenije. Samo na tak način lahko danes, ko počasi odlaga orožje po zmagovitem zaključku borbe proti fašizmu, upravičeno zahteva svoje pravice. Vendar pa ne sme ostati samo pri teh zahtevah.

Primorsko ljudstvo je dobro vedelo, da bi vpilo na gluha ušesa po svojih pravicah, če se ne bi borilo, ker bi ga drugi prekricali. Krika grob, krvi in požganih domov pa ne more prevpiti, kdor ne bi skušal pred vsem svetom izzivalno pljunuti resnici v obraz.

To isto ljudstvo zato danes dobro ve, da mora delati, ker le plodov njegovega znoja ne bo mogoče zamolčati. Zato danes ni praznih rok oni, ki je že odložil puško, ampak že stoji za plugom, pri stroju ali s krampom v roki pri obnovi domovine.

Čim več boš pridelal in večja bo storilnost tvojega dela, tem lažje boš uredil svoje gospodarstvo.
BORIS KIDRIČ.

„Na juriš“

Postojna bo v kratkem očiščena ruševin

Nad 700 Postojčanov že teden dni razkopava in odstranjuje ruševine, da očistijo mesto sledov vojne razdejanja.

Napev dela odmeva širov Postojne. Vse kar mrgoli in od vseh koncev se čuje odmev pesmi: »Na juriš!« »Za svobodno Slovenijo!«

In ruševine izginevajo. Nekaj pa se gradi v ljudeh, nekaj, česar doslej niso doumeli: da se razumejo med seboj. Delo, skupno delo za skupno korist jih veže v bratstvo, ki ga ne more vsiljeno zgraditi ne prošnja ne nasilje, ki ga pa tudi nobena taka stvar ne more več pogasiti, čim se razplamt.

Delavec, kmet in delovni inteligent, mladina in žene kakor mravlje delajo že od pete ure jutraj. In naj je napor, naj je težko, saj je za nas, to pa se potrpi, tako blešče življenja polne in v jutrišnji dan uprte oči vseh.

Vojaški kamioni drdajo sem tja; oni odvažajo ruševine. Na visoko naloženih pa čepo ponosni pionirčki, kamione praznijo oni.

Vse delo je polno tistega plemenitega, samo svobodnemu ljudstvu svojstvenega poleta, duha udarnišstva in tekmovanja: »Pohiti, pohiti, če ne te prekosisim!«

večini vse delavstvo in jih povezava v enotno delavno skupnost, ki je tudi očistila svoje vrste. Odstavili so nekaj paznikov, ki so bili fašistični priganjači in si zbrala zavedne predelavce, ki poznajo in bodo podprli delavska stremjenja.

Med seboj tekmujejo posamezniki in kvarti. Doslej se je najbolj izkazal I. Tržaški kvart s tovarišem Petrom Brasičem in tovarišicama Doro Milavčev in Ljivjo Madruzovo, ki so v enem samem večeru odstranili ruševine z glavnega trga in še očistili eno stransko ulico.

Najtežje delo ima brez dvoma IV. Ljubljanski kvart, ker ima v svoji četrti večinoma vse hiše poškodovane ali požgane. Na delu v tem kvartu so pokazali največ požrtvovanja družina Savojci, tovariši Di Mitri, Ogrizek in Stegu.

Naši udarniki čistijo tudi jama. In ne samo to. Postojnčani tudi že grade: popravili so zgradbo krajevne NOO in vojašnice, sedaj pa popravljajo dvorano za dramsko društvo in šole, saj bo imela Postojna poleg osnovnih tudi srednjo šolo.

Pa še nekaj zgineva ob teh ruševinah v teh dneh dela: sovinstična mrznja med slovenskim in italijanskim prebivalstvom, ki so jo vnesli prav isti fašisti, ki so pri nas postavljali bunkerje in streljali naše ljudi in požigali naše domove, isti ljudje, ki so bili krivi vojnih grozot, ki so prizadevale vse delovne napredne množice sveta.

Tako Postojno bodo 15. t. m., na dan slavnostne otvoritve Postojnskih dni, videli vsi tisti, ki jo bodo obiskali. To bo manifestacija nove, oživljene, v delu prekaljene, v bratstvu in enotnosti strnjene Postojne, tiste Postojne, ki je vse to dosegla s svojim tesnim sodelovanjem s svojo ljudsko oblastjo in tako za večno zaprla pot fašistom vseh barv in odtenkov na svoja tla.

Idrija vstaja izpod ruševin

Idrijo so proti koncu 1944 in v začetku leta 1945, zavezniška letala večkrat zasula z bombami. Pri teh napadih je bilo porušenega precej mesta, razdejan starodavni grad in poškodovane zunanje naprave živosrebrnega rudnika.

Takoj po osvoboditvi pa je Idrija zaživela. Mladina rajona »Bruševše« je na lastno pobudo začela odstranjevati ruševine, pritegnila v delo še ostale mladince in žene. S skupnimi močmi so mesto očistili in mladina s v veliki meri šla na delo v hribovske vasi.

Tudi rudnik je začel obratovati in je danes v njem zaposlenih okrog 500 delavcev, ki predelajo dnevno okrog 100 ton že prej nakopane rude. To da okrog 500 kg živega srebra, ker pride na eno tona pol odstotka živega srebra.

Pošteno delo v rudniku pa je nalletelo na težkoče. Takoj na prvi pogled že nevesče oko lahko ugotovi, da je idrijski rudnik zastarel industrijski aparat izpred let prve svetovne vojne. To nam jasno priča, da fašistična Italija ni vložila niti pare za renoviranje zastarelih naprav, ampak

Mladina okraja Bruševše

Demokracija

Ljudsko-demokratske množice so strle z razbitjem fašizma protiljudskim izrodkom oporišče. Zato se danes že dvigajo onstran »modre črte« razni laži-demokrati, prepleskani fašisti, karabinerji, kvesturini in nacisti, napihnjeni rodoljubi, katerim je pač nad vse težko pri srcu, ker so izgubili tisti »ubogi narod«, ki je v znoju in krvi skrbel za njihove trebuške. Pojavili so se zaviti v demokracijske kožuhe in skušajo razbijati enotnost poštenega delovnega, res demokratičnega ljudstva s parolami: Tudi mi smo demokrati! Ne vedo pa še, da je ljudski množicam presneto dobro poznat star pregovor: Osel gre samo enkrat na led. Ljudstvo je dokončno do grla sito besed, ker si je že na jasnem o njih vrednosti, in meri vsako stvar po dejanjih, ker le ta ostanejo.

Dejanja naše ljudske demokracije govore: Vprav ljudsko demokratična miselnost nas je popeljala v osvobodilni boj proti fašizmu ob strani najdoslednejše ljudsko demokratične sile v svetu Sovjetske zveze in ob strani tistih zavezniških demokratičnih sil, ki so pred kratkim brnile s svetovne pozornice reakcionarne konservativce. Ravno zavest prave demokratičnosti je bila tista naša mogočna misel odpora, da je boljše pasti v borbi za pravice, kakor pa hlapčevati v senci bičev. Ta nam je dala moč, da smo goloroki trgali krvnikom orožje iz rok in ob pravem trenutku domeli ugodno uro, da si kujemo sami svojo bodočnost. In samo ljudsko demokratična zavest je bila v stanju ustvariti iz naroda, kateremu so stoletja govorili, da je hlapec, narod junakov. Le ona je bila zmožna razbiti pregrajo med posameznimi razredi in stanovi ter na ta način združiti osnovne plasti slovenskega naroda: delavce, kmete in delovno inteligenco v eno samo udarno skupino, ki je zmožna gledati pravilno na svet, na dogodke in probleme v njem, ter jih tudi opredeliti. Ljudska demokracija je bila tista, ki je povezala pod svojim okriljem ljudske množice v delu za skupnost in na ta način odkrila v množicah samih njihove lastne sile.

Samo ljudska demokracija je bila zmožna izročiti oblast ljudstvu v roke. Samo ona je danes zmožna mobilizirati najširše množice za delo pri obnovi. Zato se danes že dvigajo izpod ruševin mostovi, ceste, železnice in hiše. Samo ona je v stanju zagotoviti slednjemu poštenjaku tisto življenje, ki si ga bo z delom prislužil, ker le ona stoji v službi naroda, delovnih množic in ker je pomedla z vsemi laži-demokrati, ki so doslej napore množic izrabljali v lastne koristi. Ker samo dejstvo da delaš zase, rodi udarnike.

V zadnjem času pa so se začeli prebujati ostanki stare, tako imenovane meščanske demokracije. Kakšna pa je ta demokracija? To je demokracija za velekapital, za truste in pomeni potemtakem izkoriščanje maledga človeka. Ona je tudi škotila fašizem in tako postala mati svetovnega klanja, ki je imel nalogo na novo razdeliti svet. In ti laži-demokrati se danes upajo trkati na svoja prsa, češ, tudi mi smo demokrati, tudi mi smo za bratstvo med narodi.

Ti demokrati danes škodoželjno čmerikajo preko »modre črte« in uživajo nad težavami in naporih poštenih množic, ki si hočejo z delom zagotoviti srečen jutrišnji dan. Oni blatijo in napadajo Jugoslavijo. O Sovjetski zvezi vztrajno molče, ker nimajo poguma javno pokazati svojega sovraštva do nje. Italijansko-slovenskega bratstva imajo polna usta. Niti na misel pa ji mne pride, da bi obsojali tiste zločinske fašiste, ki so morili in požigali po Primorskem in po Jugoslaviji. Oni se celo zmerdujejo nad kaznovanjem fašistov, češ, saj so Italijani. Za poštene v italijansko-slovenskem bratstvu povezane množice je fašist samo fašist. Po zaslugi fašistov namreč danes strada marsikdo ob razbitem domu. Ti laži-demokrati pa so usmiljeni, jadikujejo nad usodo fašistov. Ali pa so že kdaj dvignili glas tudi za tiste Slovence, ki niso bili fašisti, ki niso ropali, niti požigali po Italiji, ampak so branili samo svoje domove, žene in otroke, svojo domovino pred uničenjem, pa sede danes po zmagi nad fašizmom v zaporih? Pred nedavnim so bili celo obsojeni znani protifašistični borci Jakšetič, Gorjup, Pahor. Fašisti pa sede na svojih starih položajih in si manjere roke od zadovoljstva. To je laži-demokracija, te resnice ne morejo prikriti še tako kričeči lepaki, polni gesel, ki ostanejo samo gesla.

Odmev I. kongresa Osvobodilne fronte na Primorskem

I. kongres OF Slovenije v Ljubljani je bil veličastna potrditev programa OF, veličastna manifestacija in potrditev s krvjo priborjenih sadov osvobodilne borbe — demokratične ljudske oblasti.

Tudi Primorska je hodila ramo ob ramo v ostalimi Slovenci, si po krvavih borbah in z velikimi žrtvami priborila svobodo in si postavila svojo ljudsko oblast. In v očiščeno te demokratičnosti se primorsko ljudstvo zbira va velikih zborovanjih, da krepki in poudarja svojo enotnost, da krepki, pogloblja in utrjuje voljo vsega primorskega ljudstva, živeti v združenji Sloveniji, živeti kakor želijo demokratične ljudske množice, to se pravi, ljudstvo hoče vladati samo.

Na zboru v Ilirski Bistrici dne 29. julija, kjer se je zbralo več ko 4000 ljudi, je prišla do izraza globoka ljudska zavest. Dobro se zaveda pošteno primorsko ljudstvo, ki je 25 let trpelo pod najhujšo fašistično tiranijo, kaj pomeni zanje OF in vse, kar smo potom nje pridobili. Primorsko ljudstvo noče nikdar več tavati v temi in čakati grenkih drobtin, ampak hoče imeti v svojem delu jasnem pogled v bodočnost, dobro se zavedajoč, da samo na ta na-

čin lahko doseže zaželjene uspehe, se pretolče skozi težave današnjega dne, da bo jutrišnji dan poln sreče in svobode.

Iste dne je tudi Idrija dokazala svojo pravo zavest. Nad 1500 Idrijčanov se je zgrnilo na zborovanju.

Govoril je tov. Aljančič, načelnik gospodarsko-politične komisije pri Poverjeništvu pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora. Začrtal je program, ki ga bo ljudstvo, ki danes absolutno odloča pri svoji oblasti, tudi sprovedlo.

Ljudstvo, ki ima v svojih narodno-osvobodilnih odborih organe narodne oblasti, ima tudi možnost in pravico, da te organe nadzoruje in na zboru volilcev odpokliče, če kdo izmed njih zasleduje kake druge interese, kakor koristi skupnosti. Tako se bo ljudstvo rešilo tistih narodnih izkoriščevalcev, ki so v prejšnjih prilikah tlačili ubogi narod, in se bo s svojo lastno silo in močjo vrglo na obnovo razrušene domovine.

Na ljudskem zborovanju v Tolminu se je 29. julija zbralo čez 3500 ljudi. Tudi iz krajev tam preko »modre črte« so prišli in tako združeni enotno poudarili trdno voljo, vztrajati do konca v borbi za popolno

osvoboditev Primorske — za priključitev k Titovi Jugoslaviji — za zrušitev »modre črte«, ki nasilno deli primorsko ljudstvo na dva dela.

Željno pogledujejo reacionarji, ki še živijo med nami, tja preko »modre črte«, kjer ima zaščito druga demokracija, kjer bi bila za njihova protiljudska dela bolj plodna tla. Tam namreč nima ljudstvo nikakega vploda v delo samozvanih oblastnikov, saj so pred časom razpustili »ljudska sodišča« in Narodno zaščito, na tej strani pa ne poznamo nobenih privilegiranih položajev, ki so tako udomačeni na oni strani »modre črte«, tu gre vse s sodelovanjem širokih ljudskih množic, ki se v polni meri poslužujejo pravic, ki jim jih nudi samo res prava ljudska demokracija.

Proč z »modro črto«, da bo res vsemu primorskemu življu čimprej možno posvetiti vse sile, da se čimprej zgradi nov dom, trden in mogočen, ki bo imel svoje korenine v vsem poštenem primorskem ljudstvu, to je danes zahteva vseh zavednih Primorcev.

Večerilo se je že, ko je ljudstvo odločno pelo:

»Bratje — stojmo trdno kakor zidi grada...«

Kdo je propagandist OF?

Po zlomu predaprilske Jugoslavije je osleparjeno slovensko ljudstvo začelo z bojnim poletom širiti idejo oborožene borbe proti fašističnim zavojalcem, ker se je dobro zavedalo, da nas bo edino tak nastop rešil suženjstva. To geslo je zajelo najširše množice slovenskega naroda, neglede na umetno stvarjene, od Versailles diktirane meje, ne oziraje se na razkosanje po okupatorjih. Te ljudske množice so si v celoti osvojile program Osvobodilne fronte in ga prenesle v življenje. Tako je postal vsak zaveden Slovenec propagandist in agitator. To so bili vsi tisti poštenjaki, ki so si zadali za osnovno nalogo osvoboditev svojega naroda izpod fašistične okupacije in od domačih izkoriščevalcev. Zato si srečal po slovenskih mestih mladino, ki je po zidovih pisala bojna gesla, zato ti je neredko kaka stara mamica, ki ni bila sama mojster prepričevalne besede, privlekla izpod predpasnika »Slovenskega Poročevalca«. Videl si mladino zato pripravljeno na slednje žrtve in marsikatero ponosno mater, ki je pošiljala v hribe brez solze v očesu svojega sina, da s tem izrazi največ, kar se sploh izrazi iz ljubezni do domovine. To so dejstva, ki smo jih vsi doživljali. Na vse take načine smo mi propagirali.

In kot je bil, v teku borbe slehern zaveden Slovenec s tem, da je širil idejo borbe proti fašizmu, širil program Osvobodilne fronte, propagandist, prav tako mora danes biti propagandist sleherni priistaš Osvobodilne fronte, sleherni, ki hoče čimprej pripraviti boljše življenje vsemu delovnemu ljudstvu. Naše propagandno delo ne sloni in ne sme sloneti

To je tista laži-demokracija, kateri upravičeno nasprotujejo tržaške ljudsko demokratične množice s stankami.

Italijansko-slovensko bratstvo je pri teh laži-demokratičnih ali nova klinka za težnje italijanskih imperialistov. To tesno bratstvo bi se začasno ustavilo ob bivši jugoslovansko-italijanski meji, dokler ne bi bile spet dane možnosti za ponoven poseg na Balkan. To »bratstvo« sloni na razbijanju enotnega sindikalnega združenja z organiziranjem izključno italijanskih sindikatistov, ki pomenijo slovensko-italijansko neenotnost, sovražnosti in nacionalne mržnje.

To naj bi bil uspeh laži-demokracije. Če si nekdaj domišlja, da je demokrat, to še ni dovolj. Samo tisti, ki so se resnično borili proti fašizmu z orožjem v roki, so zmožni kovati pravo ljudsko demokracijo, to je demokracijo delovnega ljudstva, bratstva med narodi. Kdor pa goji poleg tega še kakršne koli »višje interese«, ni več demokrat. On bo takoj dovolil, čim bi bili ti »višji interesi« ogroženi, da se spet razvije iz njegove demokracije nova oblika fašizma. Za tako laži-demokracijo pa ljudske množice niso in ne morejo biti vnote, ker so preveč kruto poskusile v preteklosti njene dobrine.

na nekaj aktivistih, ki bi se na ta način spremenili v poklicne birokratske kričarje in bi postala propaganda odvisna le od hladnih okrožnic. Propagandist je danes delavec v tovarni, ki z udarniškim delom daje zgled, kako je treba izvajati program Osvobodilne fronte, propagandist je kmet na polju, ki skrbno obdeluje sleherni košček zemlje in s tem manifestira našo skupno zahtevo po čim večji produkciji.

Ta delavec in kmet sta prava, najbolj zdrava propagandista naše ljudsko demokratične miselnosti, zapopadene v OF, ker z lastnimi primeri v življenju širita tiste smernice, ki sta si jih iz programov Osvobodilne fronte osvojila in se o njih prepričala. S tem pa zadobi propagandno delo še tisto svojo bistveno obliko, da je množično. Seveda pa si morajo biti ljudske množice na tekočem o vseh točasnih vprašanjih, kar pa se doseže z osnovanjem skupnih bralnih večerov

Zbor volilcev - orožje ljudskih množic za čuvanje demokracije

Cim so vaščani v Zatočinu zastulili, da se pojavlja razdiralna propaganda na vasi, ki je močno dišala po belogardističnih geslih, so postali pozorni. Ugotovili so, da skušajo počasi dvigati glave potuhnjene usedli naspotnikov osvobodilnega gibanja, zato so 28. julija zvečer sklicali zbor volilcev.

Na tem zboru, ki so se ga udeležili prav vsi, so soglasno sklenili, da se odvzame volilna pravica devetim družinam na vasi, zaradi škodljivega delovanja, in jim prepovedali svobodno kretanje brez dovoljenja Krajevnega narodno osvobodilnega odbora, da s tem pretrgajo vezi slednjih z zunanjimi škodljivci, ki so skušali na ta način rušiti mir na vasi.

Poleg tega pa je zbor volilcev sprejel predlog, da se ti ukrepi takoj prekličejo, čim bodo slednje družine spoznale kvarnost in nesmiselnost

in v debatah o tekočih dogodkih doma in v svetu. Tako bodo ljudske množice, prav do zadnje zapuščene koče in bajte, poučene o vsem življenju, bodo znale pravilno presojeti in bodo predstavljale dokončno zrelo ljudstvo. In v tem ljudstvu bo našla tudi naša ljudska oblast potem res najširše sodelovanje in najširšo podporo. S takim propagandnim delom, katerega miselnost širijo ljudske množice same, je potem podano najširše jamstvo, da bo reakciji izpodbita sleherni možnost posega v vrste našega poštenega delovnega ljudstva in ji onemogočeno vsako razdiralno delo.

Propaganda pri nas ni nikakor stvar izbrancev, ki bi znali z raznim zavijanjem resnice zavajati pošteno delovno ljudstvo, ampak predstavlja odkrit in jasn nastop delovnih množic za strmolavljanje fašističnih protiljudskih škodljivcev. Zato je danes naše vodilno geslo:

Z neustrašenim čelom razširimo idejo borbe na fronti dela in stopimo med prvimi kot udarniki na praktično torišče produkcije.

svojega zadržanja, ki ga obsoja vsa vas, in stopile z ostalimi vaščani požrtvovalno na delo za obnovo tega, kar so nam okupatorji prav s pomočjo takih protiljudskih belogardističnih izrodov porušili. V slučaju, da pa ne bodo hoteli tega spoznati, pa jim je vsa vas zagotovila, da bodo občutili kazen, ki bo v stanju zagotoviti končno delovnemu ljudstvu mir in red.

Taki dogodki nam jasno pričajo, da ljudstvo pravilno pojmuje narodno oblast in se v polni meri zaveda, da samo oblast, ki je v rokah ljudstva, more popeljati najširše množice v boljše bodočnost, ko si bo delovni človek sam s svojim delom meril kos kruha, in ga obvarovati pred raznimi izkoriščevalci, ki bi pospravili sadove njegovega dela, on pa bi moral čakati na drobtinice, ki bi padle z gospodove mize.

Nočemo, da nas smatrajo za italijansko okupacijsko ozemlje

Med številnimi protestnimi resolucijami, ki jih pošilja goriško prebivalstvo na zavezniško vojaško upravo, ker krati pravice narodnih oblasti in organov te oblasti, v prvi vrsti narodnih sodišč, ki so bila ukinjena in s tem odprla pot prejšnjim zakonom, ki so veljali pod fašistično Italijo, so tudi prebivalci Komna na Krasu napisali:

»Zakaj ste razpustili našo Narodno Zaščito? Zakaj ste ukiniteli naša narodna sodišča? Nočemo, da nas smatraje za italijansko okupacijsko ozemlje in da pri nas uveljavljate stare fašistične zakone. Naš Komen je do tal požgan. Od 597 njegovih prebivalcev jih je bilo v Nemčiji interniranih 334 zaradi delavnosti v slovenskem narodno osvobodilnem gibanju. Od teh 334 se jih je do danes vrnilo iz Nemčije samo 57. Uzaljeni smo, ker se nam še enkrat godi krivica s tem, da v Trstu zapirajo najboljše in najzaslužnejše protifašistične borce namesto fašistov, ki so požigali naše domove, morili in gonili naše ljudstvo v nemška taborišča smrti in že prej v Italijo.«

Prebivalstvo Komna se namreč dobro zaveda, da samo strnjen pohod na fronto dela lahko dvigne iz teh ruševin nove domove, da pa samo takrat, če ima ljudstvo res oblast v rokah, posveti vse svoje sile za delo pri produkciji, ker ima samo v ta-

Širom Primorske

V Postojni so odprli dva tečaja slovensčine, po vaseh okoli Postojne pa še devet enakih tečajev, na katerih se mladina uči slovenskega jezika pa tudi drugih predmetov, posebno še zgodovine slovenskega naroda. Taki tečaji se vrše tudi v Ajdovščini in drugih krajih po Jugoslovanski armadi zasedenega ozemlja.

V Trstu je bilo pred par dnevi zborovanje slovenskih prosvetnih delavcev iz Trsta. Nad sto prosvetnih delavcev in zastopnikov prosvetnih ustanov tržaškega in goriškega okrožja se je udeležilo tega zborovanja. Izvolili so tudi odbor enotne strokovne zveze prosvetnih delavcev.

Mladina iz vasi Kneža hoče čimprej nadoknaditi to, kar je zamudila pod tiranijo fašizma. Organizirali so študijske sestanke. Izpolnjujejo se v slovensčini, čitajo slovenske časopise, s posebnim veseljem pa prebirajo Cankarjeve spise. Postavili so tudi tovarišico, ki bo skrbel, da bodo potom svojih dopisov obveščali druge kraje o napredku svoje vasi, s tem utrjevali medsebojne odnose in se tudi na ta način izobraževali.

Mladina v Vrtovinu si je postavila svoje delovne čete, ki vneta pomagajo pri obnovi porušeni domov. Dvakrat v tednu priredijo tekmovanja, kdo bo več naredil. Na ta način hočejo kar najhitreje obnoviti in urediti svoje vase.

Preko prelaza Vršiča so te dni pripeljali iz Ljubljane prvo pošiljko hrane za okraj Trento in Sočo, saj so to najbolj pasivni predeli naše Primorske.

V Tolminu se je 29. julija zbralo na ljudskem zborovanju preko 3000 ljudi. Zborovalci so ponovno poudarili enotnost slovenskega življa to in ono stran »modre črte«. Istočasno se je vršilo tako ljudsko zborovanje tudi v Idriji in Ilirski Bistrici. Ljudstvo hoče na vsak način, da se odstrani ta umetna in krivična razdelitev primorske zemlje in primorskega ljudstva.

Pretekli teden se je vršila v Črničah okrajna konferenca mladine. Predvsem so sklepali o ustanovitvi delovnih čet po vaseh, da bodo »delom dokazali ljubezen do domovine« in čim več doprinesli k njeni obnovi.

Pevski zbor Jugoslovanske armade »Srečko Kosovec« je priredil po naši Primorski že vrsto uspešnih koncertov. Nastopil je v Vipavi, Tolminu, Cerknem in Ajdovščini. S slovensko narodno in partizansko pesmijo so pevci utrdili v srcih svojih rojakov zavest bratstva in enotnosti z ostalimi Slovenci in narodi Jugoslavije, od katerih jih je tako dolgo ločila krivična Verseillska mirovna pogodba.

Na ozemlju, ki je pod upravo Jugoslovanske armade, bodo začeli s podeljevanjem rednih podpor vsem upokojencem in invalidom iz prejšnje svetovne vojne leta 1918.

V Idriji so odprli srednjo šolo oziroma pripravljali tečaj, v katerem se je prijavilo že nad dve sto dijakov in dijakin.

Dne 2. avgusta je zasedala v Kopru Okrajna Narodno osvobodilna skupščina za Koper - Piran, na kateri so reševali gospodarska vprašanja, izvolili Izvršni odbor, dalje izvolili »Ljudsko sodišče« in Okrajno narodno sodišče.

Da čimprej iztrebijo zadnje sledove fašističnega nasilja na naših šolah in pri naši mladini, so v vasi Boljunec imeli v četrtek prvi roditeljski sestanek, na katerem so razpravljali o ustanovitvi nove slovenske šole in večernih tečajev. Udeležilo se ga je preko 200 ljudi.

V soboto, 4. avgusta, je kulturna skupina propagandne komisije pri Izvršnem odboru OF za Slovenijo priredila v Ajdovščini dobro uspel kulturni večer.

V vasi Zatočin je postala mladina disciplinirana in delovna. Pridno se uči na svojih študijskih sestankih, začeli pa so tudi izdajati svoj stenski časopis. Prav pridno pomagajo družinam, katerih sinovi in očetje so še v Jugoslovanski armadi, pri delu na polju in drugod.

kem primeru jamstvo, da ne bodo razni gospodje polnili svojih skladišč z žitom z nojem delovnega ljudstva napojenih polj!

»Primorska borba« izhaja tedenko v Ajdovščini. Urejuje Albreht Roman.